

KÖZMŰVELŐDÉS

Felelős szerkesztő: Soóthy Gyula.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek az egyházmegyei pénztár (Gyulafehérvár vár) címére, reklamációk pedig a kiadóhivatalnak (Papp György) küldendők.

Megjelenik minden csütörtökön.

Az előfizetés díjai:

Egész évre	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8 Kor.
Félévre	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4 "
Negyedévre	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2 "
— Hirdetések díjszabás szerint. —										

A román nemzetiségi kérdés.

Itt-ott felbukkan az a hír, hogy a nemzetiségeknek, kiváltképen pedig a románoknak intelligensebb része, okosan mérlegelve azt a viszonyt, mely őket egyfelől édes hazájukhoz, Magyarországhoz, másfelől pedig a románsághoz, mint testvéreikhez fűzi, azon tanakodnak, hogy a román túlzókkal szemben miképen alakíthatnák meg a mérsékelt románok pártját és ez által miképen használjanak Magyarországnak is és román testvéreiknek is.

A felvetett eszmét magyar körökben minden felé elég rokonszenvesen fogadták és a vállalkozóknak munkájához sikert kívántak.

Ezen eszme elől, már természeti, földrajzi fekvésünkön fogva is, mi erdélyiek nem zárkozhatunk el, sőt kötelességünk róla elmélkedni, vele foglalkozni, mert a románok közöttünk igen sokan élnek, mi velök mindennap érintkezünk s így jobban ismerjük őket, mint azok, kik távolról figyelik az eseményeket.

Előzetesen is fájdalommal konstatáljuk azt a szomorú tényt, hogy az erdélyi románság vezető elemeinek legnagyobb része a magyar állameszmének nem barátja. A jelenlegi román nemzetiségi képviselőket, kik pedig mindnyájan a túlzó román politikának hívei, ezek az elemek vitték be a parlamentbe. Abban a választási harcban, mely őket mandatumhoz juttatta, ez a túlzó fanatizmus érvényesült mindenfelé. Mérsékeltokról a választási küzdelmekben, szó sem lehetett, mert az ilyen amugy is félreállították volna az útból. A feltűzött román választók lelkesültséggel szavaztak le azokra, kik leendő jólétéről, nagy hatalomról és eddig még csak nem is álmodott vagyonról beszéltek nekik.

S azok a jó ágitátorok a magyar törvényhozásnak tagjaivá lévén, két és fél év alatt, a választóknak tett ígéretekéből, semmit sem tudtak beváltani. A mi jót és üdvöset az országgyűlés alkotott, az egyformán használni fog az ország minden nyelvű és nemzetiségű lakosának, s annak áldásaiban akkor is részesült volna a

románság, ha az országházba egyetlen egy román nemzetiségű képviselő sem került volna be.

Azok a mérsékelt elemek, kik a magyarok és románok között, a békés és barátságos együttműködést akarják lehetővé tenni, ha a harcot a túlzó nemzetiségekkel felakarják venni, — innen, ebből a gondolatból kell kiindulniok.

Azt kell megértetni a nép százezreivel, hogy érdekeit nem azok képviselik igazán, a kik elérhetlen légvárakat ígérnek, de az ígéretből semmit sem tudnak megvalósítani, hanem azok, a kik a magyarokkal kezelt fogva, minden e hazában lakó polgárnak javát egyformán akarják munkálni, tartozzék az bármilyen nemzetiséghez, beszéljen az bárminő nyelvet.

Minél szegényebb és nyomorultabb valamely nép, annál inkább várja és reméli a megváltást. A román nép szegényebb és nyomorultabb, mint a magyar; nem csoda tehát, ha földöntúli epekedéssel várja nyomorából való kiszabadítását és így igen

T Á R C A.

Nietzsche.

Nyolc évvel ezelőtt hallotta az erdélyi pap-ság és tanítóság a szentgyakorlatokon ezt a nevet. Ekkor még Németországban saját honfitársai sem törődtek e nevet viselő személlyel. Tehát, ha mi is megelégedtünk csak a névvel és az ehhez fűzött egy-két bombaképpen eldurranó villámekikázatszerű idézettel, egészen helyén való dolog volt. De ma, nyolc év után ez a név a villamosság erejével beszélgöndtöta Európát és munkáiban varázshatalommal tör be az elmék szentélyébe a célból, hogy a gondolkozó erőt, az emberi érzelmeket és akaratrendszerét más formába gyúrja át, más formába, minő még a földön ismeretlen volt eddig. Ez a Nietzsche földi hivatása, felfogása szerint.

Ismerjük meg ezt a személyt, nézzünk szembe vele. Szükséges ez azért is, mert egyik könyve: „Túl az erkölcs világán“ a legközelebbi időben magyarra lefordítottván, — fájdalom — mint ujdonság fog beköltözni az iskolákba, esa-

ládokba, egyesületekbe — mint Rousseau Emilje és vallomásai, — és ezekben vallási, erkölcsi és világnézetbeli erupcióit fog előidézni, amint előidezte a németeknél, kiknél ez a név nagyobb a világ minden emberi szelleménél, még Kantnál is. De szükséges megismerni e nevet azért is, hogy egy másik munkája: a „Zarathustra“, „Übermensch“, ma-holnap magyar fordításban fog szétröppenni Magyarország tudományos világába, hogy az előbbihez hasonlóan összefogdossa a kapható elméket egy új világnézet terjesztésére és befogadására.

Saját kritikám helyett felhozom könyvének nem egyes kiragadott sorait, hanem teljes, önálló teteleit, melyek álláspontját ismertetni fogják a vallás, az erkölcs, a böleselettudomány terén. Megjegyzéseimnek csak értekezésem végen adok helyet. Az olvasó közönség addig is, ha alapos előismeretekkel rendelkezik ezen tüneményes, európai hírű szellemnek új rendszeréről, biztos, átlátszó képet alkothat magának.

Életrajzából csak igen keveset és megkapót adok. Született 1844. okt. 15-én Röchenben. Atyja protestáns pásztor volt. Atyját öt

éves korában elvesztette. Érettségi vizgat tett. A bonni és lipseai egyetemen a klasszika filológiát tanulta. A doktori vizsgálat előtt 1869-ben meghívták a bazeli egyetemre, a filológiai tan-székre tanárnak. Tíz évig itt tanárkodott, mint filológus. „Ifjúágában lassankint elvesztí keresztény hitét. Újabb nevelőitől S c h o p e n - h a u e r és Wagnertől is elszakad.“ Tíz évi tanárkodás után heves főfájásai, gyomor és színfájdalmái miatt, szabadságra megy. Súlyos rohama után várta a „megváltó agyszélhűdést.“ Ily súlyos betegsége alatt írja meg munkáit. 1886. adja ki: Túl az erkölcs világ á n“ című könyvét. A „Zarathustra“-t 1881. 1885-ben. E tájban keserűen panaszkodik: „Tíz év telt el s Németországban senki sem foglalkozik vele“, „senki sem tartja kötelességének, hogy megvédelmezze nevemet az agyonhallgatás ellen.“ „Egyedül maradtam, nincs immár senkim, aki szeretettel vigasztaljon engem.“ 1888-ban írja meg önéletrajzát: „Eccé homo“ -nak címezi s abban a pillanatban, midőn az örület örvénye megnyílik előtte, barátjához, Brandeshez írt utolsó levelét így írja alá: „A keresztre feszített.“ 1889. év első napjaiban meg-

OBERBAUER A. UTÓDA

BUDAPEST, IV. VÁCI-UTCA 17.

„A legjobb hírnevnek örövendő és legrégebbi egyházi szerek, ruhák, zászlók stb. gyára.“

Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

természetes, hogy fanatizmussal indul azok után, a kik ezt neki ígérgetik.

De a túlzó román agitátorok, nemcsak anyagi javak elnyerésével biztatják híveiket, hanem erkölcsi motívumokkal is iparkodnak rájuk hatni.

A Nagy Romániának képét rajzolják meg előttük nemcsak szóval, hanem a térkép hamisítása útján is. Csodálkozhatunk-e tehát, ha ezen ígérgetések és köd-képek festése után, a románoknak legnagyobb része azoknak az ámitóknak karjaiba dobta magát, a kik a sovinszta ér-zület dédelgetése mellett, eget-földet ígérnek a népnek, a mellyel aztán elhitették, hogy a népet nyomorából megmenteni egyedül ők, a túlzó románok képesek.

Forradalmi elemek megtehetik, de komolyságra számító embereknek a népet elérhetetlen vágyakkal szaturálni nem szabad; a ki pedig mégis így jár el, az már előre lemondott arról, hogy komoly embernek tekintessék.

A román nép is, mint mindenki e földön, először kenyeret akar kapni, s ha van közöttük a rendes körülmények között elégtelenség, annak első sorban a nyomor az oka. Annak a szegény románnak nincs szüksége sem közjogi vívmányokra, sem nyelvi hódításokra, hanem kenyérre és egy kis fekvőbirtokra, közlegelőre, a hol tehenét, egy pár juhocskáját vagy sertését legeltethesse. Szüksége van neki is arra, mint másnak, hogy az uzsorás ki ne fossza, a pálinkás korcsma, a kiske-reskedő, fufangokkal ki ne zsarolja. Szüksége van arra, hogy munkáját becsülete-

sen megfizessék, együgyű jámborságával e téren is vissza ne éljenek.

S midőn a magyar törvényhozás mind-
ezt megadja a románság számára is a nélkül, hogy a túlzó román képviselők, ezen törvények létrehozásában csak egy szemernyit is közreműködtek volna, akkor a mérsékelt elemek, álljanak bátran a román nép és intelligencia elé, s mondják ki nyíltan, férfiasan, hogy a román túlzó képviselők és vezetők, a népnek sohasem fognak adni sem földet, sem kenyeret, sem egyebet abból, a mit neki megígértek. Világosítsák fel a népet arról, hogy a magyar kormánypolitika a románság között, épen a román túlzók hazaelenes törekvései miatt nem viheti keresztül azt az üdvös gazdasági mentőakciót, mely a hegyvidéki és székelyföldi lakosoknál oly szép sikerrel járt.

Tehát maguk a román túlzók állanak útjában annak, hogy a magyar kormány a román népen segíthessen.

Jól tudjuk, hogy ezeket a mérsékelt elemeket, a túlzók renegátoknak fogják nevezni és ellenük a terrorizmus minden fajtájával küzdeni fognak. Ámde ez ne térítse el őket az egyenes útról, mely testvéreiknek boldogulásához vezet, hanem folytassák munkálkodásukat kitartóan, a melynek gyümölcseit feltétlenül meg fogják érni, mert nemcsak a magyar közvélemény foglal állást mellettük, hanem meggyőződésünk szerint, a magyar kormánypolitika is segíteni fogja őket.

(+)

Missói.

Az erdélyegyházmegyei szent missio egyesület anyagi bajai.

F. év július 10-én Csiksomlyón a nevezett egyesület Zomora Dániel kanonok elnök vezetése mellett közgyűlést tartott.

Elnöki megnyitójában statisztikával mutatta rá az egyesület kiterjedt működésére s jelzi, hogy a ft. szerzetes atyák részvételére tovább-tovább kevésbé számíthat az egyházmegye, mert a szent missiók tartásának fontosságát mindenütt belátták az egyházi elöljárók és hívek s így azokat nap-nap után tartják. A mi a jó sajtó a hívek társadalmi magatartásának irányítására, az a vallásos és erkölcsös magánélet fellendítésére és nivón tartására a szent missio. Ezeket szem előtt tartva szükséges a tagok számának nagyobbodása, hogy az egyházmegyei papok maguk is eleget tehessenek a szent missio egyesülethez naponként beérkezett felhívásoknak.

A hitközségek vezetői s mindenki tudja jól, hogy az erdélyi egyházmegyében a közlekedési viszonyok nem a legfejlettebbek s így egyes plebániák megközelíthetése nagyobb költséggel jár; az is bizonyos, hogy a szent missio egyesület tagjai habár a legkészségesebb buzgalommal mennek hivatásuk gyakorlására, nem tehetik azt, hogy anyagi áldozatot is hozzanak, mert ha már fáradoznak, az útiköltség megtérítéséről velük szemben méltányos a gondoskodás. Ennek eszközzésére pénz kell. A szent missio egyesületnek ez ideig azonban nem volt pénze.

Alelnök a gyűlésen több indítványa közt azt is felvetette, nem volna-e jó, ha az egyesület nagyméltóságú főpásztorunkat megkérné, hogy a célját veszített egyházmegyei segélyalapból*) szakitana ki bizonyos összeget a szent

*) További félreértések elkerülése céljából kijelentjük, hogy a kongrua rendezés által, az egyházmegyei segélyalap, egy fillér teherrel sem szabadult meg és jövőre sem fog megszabadulni. Szerk.

örült Turinban. Anyja és nővere ápolta. Weimarban 1900. meghalt.

Már az „Előszóban” kisül a villám a dogmatikus filozófiára s azt a reményét fejezi ki, közel van az idő, midőn a dogmatikus filozófiát „legyőztük, mikor e lidérenyomás alól föllelegzik Európa.” Babona a lélek, babona az Én. Csak szójáték, egy grammatika okozta tévedés. Plató tanát a szellemről és jóról nemcsak lenézi, hanem nevelőjével: Sokratésszel együtt betegségnek s a kereszténységet a nép számára való platonizmusnak minősíti.

Könyvének I. részében (47. 70. oldal) bonékes alá veszi a filozófusok irányát, szellemét. Álláspontjukat előteleleteknek tartja. A metafizikusok az igazság, az akarat, a cselekedet és minden más magasabb értékű dolog keletkezését kutatják. (48. old.) „Valahol a lét ölében, az örökkévalóban, a rejtett istenségben, a magánvalóban kell ezeknek gyökerezniök, sehoh másutt!” „Az általános ez a fajtája ama tipikus előítélet, amelyről minden idők metafizikusaira lehet ismerni. Ebből a hitükből kiindulva fáradoznak az ő tudásuk körül s ezt végül „igazságnak keresztelik.” „A metafizikusok alaphite az értékek ellentétében való hit.” Irja Nietzsche.

A gondolkozásról így vélekedik: „A tudatos gondolkodás legnagyobb részét, ide értve a filozófiai gondolkodást is, még az ösztönszerű tevékenység közé kell sorolni. A filozófus tudatos gondolkodását titokban ösztönei vezetik, azok kényszerítik megszabott útra.” (49. old.) „Mindannyian ügyvédek — t. i. ezek a filozófusok, — akik ügyvéd voltak tagadják, ravasz

szószólói önön előteleleteknek, amiket igazságnak keresztelnek. Az öreg Kant merev és Tartuffe-ködése, mellyel a kategorikus imperatívushoz vezető dialektikai rejtékutakra vezet, esábit, színjáték, mely mosolyra készít minket.” Spinoza filozófiáját matematikai formába bujtatott hókusz-pókuszának nevezi Nietzsche. (51. old.)

Azon felvetett kérdésre, hogy mikép keletkeztek a metafizikai állítások, képpén felel: nem a megismerés ösztönéből, hanem a családi, pénzszerzési és politikai érdekekből. (52. 53.) Valami kiesapongó kalandvágyból, esetleg egy újra ficánkodó metafizikai ámbiciókból „ki tudja nem akarnak-e voltaképpen visszahódítani valamit . . . a hajdani hitből, tán a hallhatatlan lelkét, tán az ősi Istent, szóval oly eszméket, amikkel jobban, azaz vigabban lehetett élni, mint a modern eszmékkel.” (55. l.)

Kantot újból satirizálja (56. old.) azért, hogy felfedezte a szintetikus ítéleteket alkotó képességet és felfedezte az erkölcsi képességet is az emberben, melyet Schelling értelmi szemléletnek nevezett.

Foglalkozik a materialisztikus atomelmélettel, melyhez társul szegődötti a metafizikai szükségletet, melyet leginkább és legtovább a kereszténység tanított: a lélekatomizmus. Lélekatomizmus: „E szóval azt a hitet akarjuk jelölni, mely a „lélekben” valami nem enyészöt, maradandót, oszthatatlant, holmi monást vagy atomot lát: a tudományból tessék ezt a hitet kipusztítani.” (59. old.)

„Ma is akadnak ártatlan önmegfigyelők, akik még hisznek közvetlen bizonyosságokban, teszem: én gondolkozom, vagy Scho-

penhauer tévhite szerint: én akarok.” (60.) Ezen tételeket elemeire bontja s végkövetkeztetésképpen kimondja, hogy „alkalomtán hihet ilyesemben a tömeg”, de a filozófusra a filozófus mosolya és kérdőjele vár.

„A causa sui a legvadabb önellenmondás, mit valaha gondoltak, logikai erőszakítélet és fajtalanokodás: ám az ember kicsapongó ölyfely ép e képtelenségbe gabolyodott bele az akarat-szabadság után való metafizikai vágyódás, mely, fájdalom, még mindig bántja a felig okultak agyát, — az a vágy, hogy az ember önmaga viselje tetteiért a felelőséget s Istent, világot, ösöket, véletlent és társadalmat felmentsen alóla, — nns semmi egyéb ez, mint causa sui-nak lenni.” „Az okokat, egymásután, egymásért valóságot, viszonylagosságot, kényszer, számot, törvényt és célt mi költöttük.” — ezek mitologiai jelek. „Hajózzunk el egyenest az erkölcs felett.” (66. 67. 69. old.)

II. részben a szabad szellemről ír Nietzsche. Fontosabb nézetei ezek: „Filozófusok és barátai a megismerésnek: óvakodjatok a vértanuságtól! Az igazságért való szenvedéstől! Sőt még a védelmetől is. Megrontja lelketek ártatlanságát, előkelő semlegességét, csökönyössé tesz érvek ellen, buit és állatíva rúit.” (73. old.) Merész, szédítő gáncsolással boszúvágyóknak, méregkeverőknek, agitátoroknak, színjátékosoknak bélyegzi a megismerésre törekvő szellemeket, nem téven különbséget ezek — és Spinoza, Giordano Bruno, Galliani abbé és Voltaire között. A természet szelleje által lángezzel felruházott majmoknak kiáltja ki az effajta lényeket. „Még gyakoribb, hogy majomtestekre tudomá-

missio anyagi céljainak fedezésére. A különféle esperesi kerületekből összegyűlt papság kissé éles hangon jelentette ki, hogy a koronagyűlések nagy része már kimondta a segélyalap vagyónának az erdélyegyházmegyei nyugdíjalaphoz való csatolását.

Ez így rendén is van talán. De viszont az is kétségtelen, hogy a hatására nézve legkívállobb egyesületünknek, a szt. missio egyesületnek anyagi bajait is szanálni kell.

Nem támaszkodhatunk sem a pártoló tagok díjaira, sem a nagylelkű adakozók ezer koronáira, mert ki tudja nem változnak-e a körülmények; azért azon indítványomat, melyet a közgyűlésen rögtönözve tettem, most módosítva a főtisztelendő papság figyelmébe ajánlom megbeszélésre. Szerintem helye volna annak az összegnek, melyet az erdélyi papság a segélyalapba befizet, legalább 50%-át a szt. missio egyesület pénztára javára fordítani, ha ez kegyelmes püspök urunk szándékával is találkozunk. Ha azonban a segélyalap, mint ilyen megszűnnek; úgy a régi kirovás alapján a szent missio egyesület javára fizesse a papság a segélyalapba eddig befizetett díjnak felet, azaz 50%-át. Véleményem szerint ez nem volna megterhelhetős a papságra nézve; viszont a szent missio egyesület anyagi bajain egyszerűen s mindenkorra segíteni lehetne, mert a jó szívű adakozók teljesen akkor sem hiányoznának.

Agoston Ignác.

Jegyzőkönyv

az erdélyegyházmegyei papok missios egyesületének Csíksomlyón 1908. évi július 10-én tartott rendes gyűléséről.

Jelen voltak: Zomora Dániel kanonok elnök, Karácsony Márton apátplebános, Hosszú Ferenc alsikkkerületi főesperes-plebános, Jakab Lajos alesperes plebános, id. Szabó György alesperes-plebános, továbbá azok, kik a szentgyakorlatokon részt vettek.

I. Zomora Dániel elnök meleg szavakkal emlékezik meg arról, hogy épen itt Csíksomlyón tartottuk hét évvel ezelőtt a missio egyesület alakuló gyűlését. Akkor többen s köztük ő is úgy gondolkodott, hogy világi papok a missiók terén alig tölthetik be a szerzetesek helyét. Azonban az élet rácfafolt e felfogásra, ugyanis egyházmegyei papok negyvennégy missiót tartottak, még pedig mindenütt jó sikerrel. Ma már csaknem minden egyházmegyében van ily missios egyesület, mert a szerzetesek nincsenek annyian, hogy eleget tehessenek a szükségnek. De a mi egyesületünk sem tudja ellátni terjedelmes egyházmegyénk missios ügyét; kevés a működő tagok száma; kéri főleg a fiatal paptestvéreket, hogy lépjenek be a rendes tagok sorába.

A missio egyletnek nincs pénzalapja, pedig egy-egy missio sokba kerül, azért a pártoló tagokat kéri, (párt. tags. díj 1 K.), hogy tagsági díjait egykezzenek befizetni. Eddig a missiók költségeit kegyelmes főpásztorunk fizette; felveti azt az eszmét, hogy ott, hol az egyházközség elég vagyonos, nem lehetne-e a templom pénztárából fedezni a missio költségeit.

Továbbá megemlíti, hogy hét év alatt egyházmegyénk területén 131 missiót tartottak; a lazaristák 50-et, egyházmegyei papok 44-et, jezsuiták 18-at, ferencrendiek 17-et és a domonkosok 2-öt.

Ajánlja, hogy az egyesület pénztárosa legyen mindig az időszerinti gyulafehérvári káplán és hogy a jegyzőkönyv az elnök és a jegyző aláírásával hitelesítettnek tekintessék.

Ezek után Jézus nevében a gyűlést megnyitja. Az elnök előterjesztései jó hatással voltak a jelen voltakra, indítványait egyhangú lelkesedéssel elfogadták; mely után elnök felkéri Szabó György egyesületi alelnököt, hogy a missio egyesület működéséről részletes jelentését tegye meg.

Krisztusban szeretett Testvéreim!

A missioi egyesület érdekében kegyes engedély folytán bátor vagyok az igazságnak egyszemre megfelelően előadni egyesületünk eredetét, keletkezését, alakulását, fejlődési körülményeit és a jeleni állapotot.

Emlekeznek, hogy Püspök Urunk Ő Nagyméltósága 1899. évben kiadott egyik körlevelében a pécsi missio egyesületet dicsérőleg említve, a Romais által szerkesztett kézikönyvet ajánlotta és óhaját fejezte ki: vajha egyházmegyéjében is létesíthető lenne ily egyesület. A Romais-féle missióknyvet ajándékképpen mindenkinek kilátásba helyezte. Én siettem meghozni, — tanulmányoztam és megvallom, úgy-szólvá legyőzhetetlen nehézséget láttam abban, hogy egyházmegyei világi papok népmissiókat tarthassanak, — csak a világ zűrzavaros viszonyai közül kimenekült, megtisztult szellemű és nagy lelkiéletű szerzetes atyákat tartottam azokra képeseknek.

1901. évi sz. Polycarp napján a köszvényesi és a kaáli plebánossal a mikházi zárdában voltunk, hol a többi között beszélgettünk a népmissiókról. Megpendítettük, jó volna összeállani Püspök atyánk kívánsága szerint a népmissiók tartására. Erre vállalkozott P. Polycarp provinciaális, most generalis definitor. Én azonban kertem, hogy márc. havában tartsunk misziót Nagyernyében, a kaáli kérte a kaáli misziót, a köszvényesi, Köszvényesen. A megállapodás megtörtént. Bejelentettük Püspök urunk Ő Nagyméltóságának; engedélyt és áldását kértük, mit nagy örömmel adott meg. Isten segédelmével két szerzetes, P. Polycarp és Trehan atya és két világi, Pap Tamás és Oláh Károly megtartotta a nagyernyei missiót. Az eredmény oly nagy volt, hogy mindnyájunkat egészen meglepett. Ily eredménnyel tartottuk meg azután Kaalban, Köszvényesen és Szóvátán is a missiót. Örövendve tettük meg a meglepő áldásos eredményről jelentésünket Püspök atyánk-

nyos fő kerül, durva lélekbe kivételes finomságú értelem, — orvosok és erkölcsfilozófusok közt nem ritkaság. (76. old.)

A történelem előtti időben valamely cselekvés értékét vagy értéktelenségét annak következményeiből állapították meg. — „Am az utolsó tíz évezredben lassankint annyira haladtak, hogy a cselekvés értékét immár nem következményei, hanem eredete szerint állapítják meg.“ Végzetes balhit, sajátos rövidlátás tévesztette meg az embereket: a cselekvés forrását valamely szándékban látták, azt hitték, a cselekvés értéke a szándék értékében rejlik. „Pusztá látszat a világ, melyben élünk.“ Hogy az igazság nagyobb értékű volna a látszathoz, — semmi más ez, pusztá erkölcsi előítélet; sőt a legrosszabbul bebizonyított fölvetés a világon. „Mi kényszerít bennünket arra a feltevésre, hogy igaz és hamis között lényeges ellentét van? Miért ne lehetne a mi világunk — fikció? Tisztelet a nevelőöknök, de hát nincs-e már ideje, hogy a filozofia — felmondjon a nevelőöknök? (80. 81.) „Hazádnak se add magad oda, legyen ez a legszenvedőbb, — diadalmas hazától könyvebb a megválás. Ne légy részérrelt senki iránt, még kiváltásokos iránt se, akiknek ritka szenvedésébe véletlenül lepilanthatsz.“ (84. old.) A jó nem az többé, ha ajkára veszi a szomszédom. „Közj meg hogyan is léteznek.“ „Ez a szó ellenmondó önmagának:“ ami közös, sohasem nagyértékű.“ (84.)

A III. részben általában a vallásos szellemlről elmélkedik. „Az a hit, amelyre az első kereszténység vágyódott s nem ritkán el is ért . . . nem a Luther vagy Cromwell hite.

Sokkal inkább a Pascal hite, mely rettentő módon hasonlít az ész lassú öngyilkosságához, — makacs, hosszúéletű, férgszerű ész ez, melyet nem lehet agyonütni egy csapással.“ (90. old.) A magányt, bójtöt és tisztaságot veszélyes előírásnak tartja. A hitelenség — a germánoknál — visszatérés a faj szelleméhez, míg a kath. országokban fellázadás a faj szelleme ellen. A kelták szolgáltatták a keresztény ragálnak a legtermékenyebb talajt. (94.)

Az irodalmi Európa sohasem követett el nagyobb vakmerőséget és vétet a szellem ellen, mint amikor ezt a minden tekintetben rokokó izlésű új testamentumot az ótestamentummal egy könyvvé, a „bibliává“, a könyvek könyvévé tálolta össze. Az ótestamentumról is ironikusan emlékezik meg. (96.) „Mit akar ma az atheizmus? Az Atyát az istenségben alaposan lecáfolták, valamint a Birót és Jutalmazót, de a szabadakarat sem maradt épen. Nem hall ez az istenség, de ha hallana is, se tudna segíteni.“ (97.) Egykor talán a legszentebb fogalmak is . . . az „Isten“ és „bűn“, úgy fognak feltűnni előtűnk, mint az öreg embernek egy gyermekkori játékszer és gyermekkori szenvedés.“ (99. old.) „A vallás csak a tömeg számára való.“ Kitér hosszasan a papok és egyház működésére. S felfogásának rövid kivonata az, hogy lelkiismeretesen munkálkodott az európai faj megrontásán és emberből egy finom szörnyszülöttet faragott és csak egy kores nyájembert: a mai európaít tenyésztette.

IV. részben mondásokat és apró játékokat ad. Pl. „Ami szerelemből történik, mindig az erkölcs világán túl történik. (112.) Nem az em-

berszeretet, hanem az emberszeretet tehetlensége akadályozza meg a mai keresztényeket, hogy bennünket — máglyára hurcoljanak.“ (100. old.)

Az V. részben az erkölcs természetrajzában a bölcselők és morálisták erkölestudományával ismerteti meg az olvasót. Pellengérre állítja leginkább Schopenhauert és vele egy kalap alatt tárgyalja a morálfilozófusokat, ezek között Kantot is. Plátót és Socratest meg kifigurázza; Descartesot pedig felületlen embernek deklarálja. Szól a férfinak négyféle viszonyáról az asszonyhoz. „A szülők önkéntelenül magukhoz hasonlóvá teszik a gyermeket, ez a nevelés. Egyetlen anya sem kételkedik, hogy gyermekében saját tulajdonát szülte, nincs apa, ki ne tartaná jogának, hogy saját fogalmainak és értékeléseinek alávesse gyermekét.“ (126. old.)

„A zsidók — ez a rabszolgaságra termett nép, eszközölték az értékek ama csodás megfordítását, mely a földi életnek nehány ezredére új és veszélyes varázst adott. A próféták egybegyömöszöltek mindent, ami gazdag, istentelen, gonosz, erőszakos, érzéki s legelőször tették a gyalázat kifejezésére a világ szót“ (126. old.) „A ragadozó állatot, a ragadozó embert (például Cesare Borgiát) alaposan felreissmerik, a természetet felreértik, akik a tropikus szörnnyállatok e legégészségesebb példányában valami betegeset, pláne holmi veleszületett poklot keresnek.“ (127. old.)

(Folyt. köv.)

Karácsony József.

nak, ki magas leiratával tisztelt meg, főpásztori örömet fejezte ki az eredmény fölött. Együttel megküldötte a „Pécs egyházmegyei papok missio-egyesületének” alapszabályait Dr. Wajdits spirituális felette becses levelével együtt, melyben a missio egyesületnek lehetőségét a világi papok körében és áldásait fejtegette. Püspök urunk véleményemet kérte: vajjon nem lehetne-e szervezni egyházmegyénkben a pécsiékhöz hasonlóan a missio egyesületet?

Egyházmegyénk papságát becsültem nagyra minden jó, üdvösrre képesnek és késznek, midőn azt jelentettem Ő nagyméltóságának, hogy missio egyesület egyházmegyénkben is szervezhető. Ő nagyméltósága a szervezési előmunkálatokkal engemet meggyeskedett megbizni és habár élénk tudatával bírtam gvenge ségemnek egyfelől, másfelől a sok nehézségnek, habár előre láttam a sok félreértést, nehezítést, mégis a szent ügy érdekében szíves készséggel vállaltam magamra a kényes munkát. Jézus Szent Szívéhez folyamodtam, onnan kértem tanácsot, segítséget és valamint soha, úgy ez alkalommal sem csatlakoztam a Legszentebb Szív ígéréteiben. „Megsegítem őket minden vállalatukban.” 1901. évben, a somlyói lelkigyakorlatok után Isten segéd-mével megalakult az egyesület és azóta áldásosan működik és úgy szeretem hinni és remélni, hogy ezután fokozott mértékben fog működni.

És most az a kérdés, lehetséges-e világi papnak népmissióban részt venni? Van-e szükség ezen egyesületre? Mifele lényeges jó rejlik abban? Mily hatással van a papra és a népre?

Hét évi tapasztalat után határozottan felelem, hogy igenis lehetséges világi papnak népmissióban részt venni. Hála Istennek minden egyes egyházmegyei papunk van annyira képezve, hogy kellő előkészület után, több napon át egy-egy népszerű, dogmatikus vagy moralis, avagy vegyes tartalmú beszédet mondhasson, vagy hitoktatást tarthasson, csak jóakarát szükséges, azon erős elhatározottság, hogy török-szakad Isten kegyelmében kell legyek és abba kell juttassak lehetőleg mindenkit. A földolog az, hogy a missióban ténykedő pap alkalmas, tiszta esatornája legyen a felülről bőségen leáramló isteni kegyelemnek.

Mert szeretett testvérek! igazságot állítok, midőn nagy lelki örömmel mondom, hogy sehol oly könnyezésig meghatón, megindítón nem árad a boldogító kegyelem, mint a jól előkészített, jól vezetett missióban. Sehol sem látja a pap az isteni kegyelemnek oly sok, oly feltűnő csodáit, mint a missiokban. Megrögzött haragosok, közömbösök, hithidegek, évek óta szentségtörők megrendülnek, megtérnek, az őszinte bánatnak esalhatatlan jeleit adják.

Tanulságosabb, üdvösebb helyen nem lehet a pap, mint a missióban és azon állítások, kedves testvérek, hogy nem érkezem rá, nincs időm, nem hagyhatom állásom kötelességeit, mind a missiók kérelhetetlen ellenségének, a gonosz szellemnek átitásai. Ha a mi főpásztorunk megengedi, hogy missioba menjünk, akkor k. testvérek — természetes, hogy felment az otthoni teendőktől — ez nekünk elég. És aztán ha valaki azon körülmény közé jut, hogy egy pár ezer koronát örököl és egy hét is kell az utazásra, az örökségi ügy lebonyolítására, — megszerezzük ám azt a hetet, nem sajnáljuk az időt, a fáradságot! Már pedig, mi az a földi örökség, az a földi bonum, azon megbecsülhetetlen nagy jóhoz képest, mit a missióban a saját, meg ezer, meg ezer embertársunk számára szerzünk.

Egy alkalommal egyik jó barátomat és pártársamat felszólítottam, hogy vagy egy missióban vegyen részt. Csakhamar lehetetlennek je-

lezte. Jaj, én nem érkezem, ez, meg az a bajom, sok a dolgom, én nem lehetek távol stb. stb. Erre én sem voltam rest és kértem: hátha hirtelen 4000 koronát örökölnél, vajjon nem szereznel-e egy heti szabad időt, hogy átvehed örökségedet. Hallgatót. Egy más jóbarátja és paptársa, ki ezt hallgatta, így szólott: még ezerért is elmenne egy hétre, még kettőre is. Na gyor: kell magunkra vigyázni, — ne engedjük magunkat elámitatni.

Szerteszét levő egyházmegyénkben nagy szükség van egy ily egyesületre. A jezsuita és lazarista atyák nem győzik. Együttműködés a sz. ferencendi atyakkal jó hatással van. A népmissioknak úgy a papságra, mint a népre felette nagy és jótékony befolyása van. A papoknak igen kedves, üdvös alkalom magukat gyakorolni a szóoklati tere, a gyóntatószékben és sok tapasztalatot szerezhetnek a missiókban, egymással eszmét esereíve, egymással szerzett ismereteiket közlik. Egy missioban való ténykedés mindig felér egy lelkigyakorlattal, sőt annyiban meghatóbb, amennyiben sűrűbben és feltűnőbb módon tapasztalhatja az isteni kegyelem csodás működését.

A népre nézve a missio egy valóságos végtelen jótékonyágú lelki fürdőzés, képes egy hitközség lelkiségeit begyógyítani, a hiteletet felélenkíteni, uralkodó bűnököt, rossz szokásokat kiirtani, ellenségeskedéseket megszüntetni, szóval minden lelki jót eszközölni. Hála Istennek egyesületünk rövid hét éves fennállása után bebizonyította életrevalóságát, eddig 131 missiót tartott, világi papok 44-et, mindenütt nagy eredménnyel. Hazánkban előttünk csak a pécsi egyházmegyében van ily egyesület, mely három évvel előbb keletkezett, — mi mégis eddig több missiót tartottunk. Semmi sem akkora cáfolat azon nem éppen jóakarató hírekre, beszédekre egyházmegyénk iránt, mint éppen az igen is nagyon életrevaló missio egyesületünk. Kedves Testvérek! Karoljuk fel egész lelkesedéssel ezen legnagyobb fontosságú egyesületet. Ezen igen tetsző Istennek és mindenkor szembeüelő cáfolata a nem jóakarató híreszteléseknek — egyházmegyénk papságáról.

Elnök köszönetet mond a tanulságos jelentésért. Fejér Gerő dr. pedig lendületes szavakkal méltatja Szabó alelnök faradhatlan munkásságát és nagy érdemeit, melyek egyházmegyénk határain túl is ismeretesek, zajos helyeslés közt indítványozza, hogy úgy az elnök beszéde, mint az alelnök előterjesztése a Közművelődésben közreadassék.

3. Elnök jelenti, hogy Prohászka Ottokár, egyesületünk disztagját székesfehérvári püspökké való kinevezésekor az egyesület nevében üdvözölte, melyre őméltósága ekképen válaszolt:

Budapest, 1905. XI. 8.

Nagyságos Uram!

Köszönöm Nagyságod s a missio egylet szívélyes jó kívánatait. Adja Isten, hogy a közös nagy napszámából, melyben mindnyájan dolgozunk, most már meg nagyobb részt vehessek ki magamnak. Ajánlom magamat imába és jóindulataiba.

Maradtam Krisztusban testvére:

Prohászka Ottokár, s. k.

4. Elnök felhívására Szabó György alelnök több indítványt terjesztett a közgyűlés elé, melyek közül különösen kettő körül, a) hogy aki 5—6 éven keresztül mint missios pap működött, annak engedje el a főpásztor a zsinatvizsgát, b) hogy a kongrua rendezése után a missiók költségeit a segélyalaplól fedezzék, — élénk vita fejlődött. Némelyek nem elég komolyan szóltak

hozzá, végül az elnök és az indítványozó tapintatos eljárása folytán az indítványok felől úgy döntöttünk, hogy levettük napirendről.

5. Elnök kéri paptársait, hogy ahol missiót tartanak, a missio egylet tudta nélkül, legalább jelentsek be utólagosan az elnökségnek.

6. Vilmán Géza kéri, hogy a missiókat a népre való tekintettel kezdjék vasárnap elutána.

7. Elnök újból megemlíti, hogy egyházmegyénkben hét év alatt 131 helyen tartottunk missiót, kéri a többi 170—180 helynek lelkeszeit, hogy ok is részesítsék hiveiket a missio áldásaiban; de azok is, kiknél missio volt, 5—6 év eltelte után csináljanak renovációt.

8. Végül elnök mely köszönetet mond kegyelmes főpásztorunknak, hogy hathatós anyagi és erkölcsi támogatásával működőképesse teszi egyletünket; továbbá melegen emlékezik meg azon lazarista jézustársasági, ferencendi atyákról és egyházmegyei papokról, kik a missiókat vezették.

Ezzel a gyűlés véget ért.

K. m. f.

id. Eröss József,
jegyző.

H I R E K.

— **Személyi hírek.** Tamási Áron prelátus-kanonok, folyó hó 19-en, pihenés céljából Borszék fürdőre utazott.

— **Wekerle Sándor Erdélyben.** Wekerle Sándor miniszterelnök és Szerenyi József államtitkár, kik az állam által megvásárolt szentelepek megtekintésére szerdán délután Petrozsényba utaztak, csütörtök reggel 7 órakor Lupényba érkeztek. Kiseretükben voltak a pénzügyminiszterium részéről Mally Sándor miniszteri tanácsos, Andreics János főbányatanácsos, a kereskedelmi miniszterium részéről Lazár Lajos műszaki főtanácsos, Pulszky Garibaldi, Szechy Károly vasuti és hajózási felügyelő, a máv. igazgatóságától Lukáts Lipót mérnök, az üzletvezetőségétől Sztankovics Miklós aradi üzletvezető, Dental Adolf pályafentartási főnök, Balás Árpád forgalmi főnök, Spiegel Sándor osztályfőnök, Seitz Sándor, Sárközy Tivadár fűtőházi főnök, továbbá Bornemissza Lipót báró főispán, Baresay Andor és Ajtay Aladár orsz. képviselő.

A miniszterelnököt Lupényban Janza Vazul petrozsényi főszolgahíró és Kassian Sándor lupényi jegyző fogadták. A miniszterelnök és kísérete behatóan megsejmelte az urykan-zsilvölgyi társaság kokszgyárát.

Innen reggel 9 órakor különvonattal Petrozsényba tértek vissza. Sorra jártak valamennyi telepét és úgy a miniszterelnök, mint az államtitkár a legreszetesebben elreferáltatták maguknak mindama munkálatokat, melyeket a bányák műveleteivel kapcsolatosan végeznek.

Élénken érdeklődtek a munkáviszonyok iránt, megtekintették a munkástelepeket és úgy Wekerle Sándor miniszterelnök, mint Szerenyi József államtitkár különösen a közegészségügyi intézkedések pontos betartására hívták föl az igazgatóság figyelmét. A telepek részletes megsejmelése után a miniszterelnök és államtitkár kíséretükkel a salgótarjáni közszénbánya petrozsényi műveit tekintették meg.

A társulat, amely jelenleg a Zsilvölgyben kilenc és fél millió métermáza szenet termel, nagyarányú beruházásokkal, új mely aknák és munkásházak létesítésével évi 15 millió métermázára fogja emelni termelését. A miniszterelnök és államtitkár behatóan érdeklődtek a beruházások állása felől, alaposan megsejmeltek

a társulat nyugati rakodóját, az évi 9 millió métermázsza szén feldolgozására szolgáló osztályozó művet, az újonnan bevezetett akkumulátoros mozdonyokat és erőátviteli telepet.

Délután 2 óraker különvonaton Piskin át Vajdahunyadra utaztak.

Az éjjelt ott töltötték, pénteken reggel pedig Gyalárra mentek ki, ahol meglekintették a vasbányákat, onnan pedig visszautaztak Budapestre.

— **Személyzetiek.** Botár Gáspár káplán, a szamosújvári állami főgimnázium hittanárának nevezetett ki.

A z ú j m í s é s e k k ö z ü l káplánoknak küldtek: J a k u b e k István Marosvásárhelyre, Z o m b o r y László Brassóba, C s a b y - G y i l a József Protarzenybe küldetett káplánnak.

— **Aranymise.** Július 15-én emlékezetes napja volt Ozsdola községének. Ekkor ünnepelte 50 éves papi jubileumát B e n c z e L a j o s, tb. főesperes, nyug. plebános. Részt vettek az ünnepélyen volt hívei, a futásfalviak is, a kik egy szép, emlékére tett alapítvánnyal fejezték ki szeretetüket s hálájukat volt lelkiatyjuk iránt. A mai kedves ünnepet, a kézdí-orbai esperesi kerület papsága rendezte, kik között már 37 évet töltött szeretetben s egyetértésben. Az ozsdolai zöld ágakkal szépen földiszított templom most is szüknek bizonyult, bár az ünnep nyár derekán, a legnagyobb dologidőben, hétköznap folyt le. A buzgó ozsdolai hívek azonban ily nagy áldozatot is tudtak hozni szeretett gyónatatótyjuknak. A szép számban megjelent ker. papság karingben, körmenetileg, harangzúgás és énekszó mellett vezette „aranylakadalmára” az öreg jubilánst. Evangélium után Balázs Ferenc, ker. főesperes prédikált, mise végével pedig hasonló diszes körmenet kísérté házába az örvendő agg Simeont. A háznál a ker. főesperes megható szavakban ecsetelte a ker. papság és hívek szerencsekívánatait. Az öreg jubiláns könnyező szemekkel, el-el csukló szavakkal tolmácsolta szívének érzelmeit, háláját e szép ünnep rendezésért, szeretetét gyónó fiai iránt, felajálva továbbra is, míg győnye erői s egészsége engedik — szives segítségét. Őszinte szívvel kívánjuk, hogy ez a szép ünnep ne legyen korán — mint a jó öreg nevezte: „diadalut a seregödörhöz”, hanem — ha már diadalut, hát legyen majdan: „diadalmenet a mennyországba”.

— **Péterffy János** katonai plebános egészen esendben, minden külső pompát kerülve, mondotta el aranymiséjét e hó 15-én. Felreös, elzart Tusculánumban, Istennek és híveinek él csupán. Zajtól elszakott lelke nem tudott megbarátkozni azon gondolettel, hogy aranymiséje alkalmából, ünneplésnek legyen központja, és megelégedett azzal a pár levéllel, a melyet paptestvérei, jóbarátai és tisztelői küldöttek hozzá e nagy nap emléke gyanánt.

— **Automobil szerencsétlenség.** Mult héten a Brassótól Sepsiszentgyörgy felé vezető országúton egy automobil, melyen a mikóújfalvi lelkész is utazott, az elglázolástól megakarván menteni egy leányt, a hirtelen megállás következtében, utasait a sánca dobta, kik azonban kis horzsolásnál és az ijedelemnél nagyobb bajt nem szenvedtek. A motor azonban megrongálódott.

— **Ezüstmise.** Szabó Ferenc bonchidai plebános folyó hó 16-án mondotta el ezüstmiséjét plebániája székelyén. Nagyszámú és előkelő vendégek voltak jelen a szentmiseáldozaton, hívei pedig zsufozásig megtöltötték a templomot. Adja Isten, hogy a szelid lelkű jó lelkipásztor aranymiséjét is jó egészségben érje meg.

— **Primiációk Kászón-Alesikon.** Mult vasárnap a kászón-alesiki esperesi kerület két hitközségében fényes és lélekemelő ünnepek voltak. Az egyik Csikszentgyörgyön volt, ahol Potoczky Dávid újonnan fölszentelt pap mutatta be az Úrnak zsenge áldozatát. A lélekemelő ünnepre nagy közönség jött össze még a mesze vidékről is. Az új pap manuduktorai: Zomora Dániel praelátus-kanonok és Hosszú Ferenc ker. főesperes-plebános voltak, az ünnepi beszédet pedig Ince Domokos, a hitközség plebánosa mondotta. Délben a primiciáns szülői háznál gazdag ebéd volt, amely alatt, szebbnél-szebb pohárköszöntők hagztak el. A másik szép ünnepség Kászónújfaluban folyt le, ahol Bodó József nagykászoni ifjú pap ajánlotta fel a Mindenhatónak legszentebb áldozatát. A jó lelkű, vallásos székely nép, de legfőképpen az ünnepelt szülői és rokoni várva-várták az alkalmat, hogy egyik „atyjuk fiának” legmagasztosabb ünnepén mielőbb részt vehessenek s általa Isten áldásában részesülhessenek. Tényleg is kimutatták szent lelkésedésüket, mert jóval harangszó előtt tömegesen töltöttek a szent-egyházba és sokan (circa 50.) járultak a töredelem széke elé, hogy az Úr Jézussal szívökben vegyék el majd az új papnak benedikcióját. Tíz óraker vonult be az új pap olárttestvérei és a fiatal levítők kíséretében a plebánia lakból a kizöldágzott úton a templomba, hogy megújítsa az Úr Jézus kereszt áldozatát az oltáron. A manuduktor a kerület Nesztora Kócz István tunsdái plebános volt. Evangélium után Nagy Antal csikszentmártoni plebános lépett a szószékre. Hogy minő hatást ért a szívből fakadó lelkes beszéd, legyen elég csupán erre ezt jegyeznem meg, hogy mi, kik az oltár körül voltunk, mindnyájan könnyeztünk. A templomi ünnepek után az ottani plebános olárttestvéri nagylelkűségének betetőzéseként úgy a papságot, mint az oda zárandó családot és közelebbi rokonnakat szives vendégül látta, mely alatt a szokásos jókivánatok, főleg Kócz bátyáknak az új miséhez és az ott megjelent klerikusokhoz intézett prainézisei tettek meg emlékeztetesebbé e kedves napot.

— **Jakubek István** újmisesi tisztelettel jelenti, hogy első szentmise áldozatát 1908. júl. 26-án d. e. 10 óraker mutatja be a szászrégeni (Marostorda-m.) plebánia templomban.

— **Protestáns türelem.** A Vásárhely és Vidéke hirt adván a Vásárhelyt tartott református tanácsülés lefolyásáról, a többi között ezeket írja: Soós Jolán tanítónő ellen, a ki római katolikus vallású férjével kötött házasságot, fegyelmi vizsgálatot indit az egyház és a július és augusztus hónapokra járó fizetését részére nem utalványozta ki. Ime ez a protestáns türelem példája, a melyre mi, a kommentárok mellőzésével, a k a t h o l i k u s t ü r e l m e t l e n s é g következő példájával felelünk: Egyik erdélyrészi városban a Majláth Gusztáv Károly gróf, erdélyi püspök legfőbb igazgatósága alatt lévő róm. kath. főgimnázium egyik tanára, tizenégy év óta él boldog házasságban egy ev. ref. vallású nővel, és ezen idő alatt, soha senkinek még eszébe sem jutott, ezen boldog családi életet, a Soós Jolán-fele szerencsekívánatokkal megkeseríteni.

— **A vasárnap szent nap.** A gázgyári sztrájk miatt az igazgatóság kénytelen volt új munkásokat szegődtetni, kik közt százával vannak rutén munkások. Ezek pompásan beváltak, hiszen jobban Amerikát járt emberek, kik a nehéz és gondos munkától nem riadnak. Hanem az már nehezen ment a fejükbe, hogy it vasárnap is kell dolgozni. Hiába magyarázta nekik az igazgatóság, hogy vasárnap is kell üzemeltetni, mert az utcákat és lakásokat vasárnap sem hagyhatják sötétben. Vegre azonban ezt belátták és dologba kezdtek, csak azt kérték, hogy az igazgatóság hozzon nekik papot, ki misét ajánljon fel értük és prédikáljon nekik, végül áldást osszon. A rutén munkások görög-katolikusok, de mert a budapesti görög-katolikus lelkész csak magyarul beszél és ők azt nem értették, a román keleti pápa jött ki a gyárba hozzájuk. Jövő vasárnapra azonban már lesz görög-katolikus pap, ki érti és beszél a kis-orosz nyelvet. Mert ezentul minden vasárnap lesz mise és prédikáció a gázgyár udvarán. Tanulhatunk hitűséget és szilárd vasárnap-tudást a ruténektől. Magyar munkásnak eddig egynek sem jutott eszébe, hogy ha már dolgozni muszáj is, azért van mód a vasárnap megszentelésére is!

— **Nyilvános köszönet.** Benke János gyimesközépleki lelkész fölszentelésének 25 éves jubileumát azzal ünnepelte meg, hogy szülőfalujának iskolájához 200 koronás alapítványt tett le, tankönyvek főleg kate s biblia beszerzésére. Az édes Jézus kisse meg! Vágás, 1908. július 21. György Lajos, lelkész.

— **Renoválják a pesti bazilikát.** Ötvenkét esztendeig épült a lipótvárosi Szent István-templom. Hosszas készülődés után vegre körül-belül egy esztendővel ezelőtt megnyitották és már renoválni kell. Az erkély ballusztrádjai megrokkantak és a templom tetejét is annyira megviselte az idő, hogy a városházán attól félnek, hogy a kupolán átszivárog az eső. Most ötvenkét ezer koronát kér a templomra felügyelő bizottság a tetőzet kijavítására és ötezer koronát a ballusztrádok pótlására.

— **Idegen honosok kitiltása.** A belügyminiszter egy konkrét esetből kifolyólag elvi határozatként kimondta, hogy Magyarország területén huzamos idő óta tartózkodó külföldi egyen vagyon viszonyainak bebizonyított kedvezőtlen volta esetén kiutasításnak, illetőleg kenyszer utján való eltávolításnak helye lehet. A szigorú rendelkezés alapját az 1903. évi V. t.-e. végrehajtása tárgyában kiadott belügyminiszteri rendelet képezi s figyelemre annyival is inkább számot tarthat, mivel oly egyénre vonatkozik, aki 18 éve lakik az ország területén. Nagyony helyes!

— **Központi független katolikus napilap.** A „Magyar Állam“-ra, alapítási idejére nézve az ország legnagyobb napilapjára hívjuk fel a figyelmet. A „Magyar Állam” immár ötvenedik évfolyamát kezdi meg, jelenleg Szentkirályi I. Zoltán országgyűlési képviselő főszerkesztése alatt a régi kipróbált szerkesztőséggel. A lap a tiszta magyar katolikus politikát hirdette és hirdeti ma is s az országos függetlenségi párt programját vallja. Előfizetési ára 28 korona. Segédlelkészek, tanítók, tisztviselők, munkások havi 2 koronával fizethetnek elő. Szerkesztőség és kiadóhivatal: V. Szabadságter 6.

— **Jótekyon eső.** Július 18. 19. és 20-án Gyulafehérvárt és környékén nagy mennyiségű és kiadós eső hullott alá, a mely némi reményt uyujt arra, hogy ha már az őszi vetések és a szénatermés a nagy hőség miatt el is pusztultak, legalább a tavaszi gabonafélék és a sarjuter-més kárpótolni fogja némileg a gazdákat.

— **A légzőszervek** vannak éghajlatunknál fogva mindennemű betegségeknek (megtámadásnak) legjobban kitéve s így legtöbb esetben szorulnak orvosi segílyre, szükséges ennél fogva ezen betegségek ellen hatásos gyógyszer alkalmazni és úgy az orvosi kar, mint a szenvedő emberiség örömmel fogja üdvözölni, hogy sikerült a „Sirolin-Roche” nevű creosot készítményt előállítani, amely a légzőszervek összes

megbetegedésénél legjobbnak bizonyult s úgy a súlyosabb, mint pedig a könnyebb természetű hurutos bántalmakat aránylag a legrövidebb idő alatt megszüntette. A „Sirolin-Roche“ eszükenti a köpetet, emeli az étvágyat és megszünteti az erősenköhenést, amellett ezen szer igen kellemes ízű és nélkülöz mind: méregtartalmat. „Sirolin-Roche“ kapható minden gyógyszer-tárban.

A közönség köréből.

Egy gyári munkás kezéből kaptuk az alábbi közleményt, melyet közérdekességénél fogva, egész terjedelmében közlünk.

Vakulj katolikus!

Kell-e katolikus sajtóegyesület?

Van Kolozsvárt egy négy filléres lap, melynek a szerkesztője és kiadója is zsidó, tehát töről metszett tizenhárom próbás zsidó lap, a mely egyuttal, mint magától értődik, a szociáldemokraták helyi és napi sajtóorgánumát is képezi úgy suba alatt, a radikális függetlenségi „szent eszmék“ égisze alatt, amely se nem radikális, se nem függetlenségi, de még 48-as sem, hanem hogy nevérol nevezzem meg a gyermekeket, zsidó demokrata, szociáldemokrata politikai napilap.

Nap-nap után maszlagosítja zsidó demokráciával és szociáldemokráciával a mitsem sejtő független magyar polgárok agyvelejét, készíti a talajt egy kolozsvári demokrata pártnak, egy Kreutzer Lipót képviselőségének.

Addig rendjén volna, ha e zsidólap az ő párthíveit erősíti, jól teszi, ehhez senkinek semmi köze, de akkor a körmére kell koppintanunk, mikor azt holmi katolikus ellenes, tehát felekezeti izgatással teszi, sőt erkölcsi kötelessége egy katolikus sajtó organumnak, erről el nem hallgatni és mint jó őrszem a mieinket sorompóba állítani, megismertetni azt a lépesszót, mellyel az öntudatlan katolikusainkat törbe csalják ezek a demagógok.

Mindennap megjelenik az említett zsidó lapban egy ostyába takart méreg, melyet e lap nyolevan százalékát képező katolikus (köztük papi ember is) olvasó bevesz és esodálkozunk, ha nem tudunk katolikus öntudatot teremteni? A f. hó 14. számban megjelenik egy pontos és jóindulatú tudósítás jó hosszú lére eresztve egy katolikus egyházközségi közgyűlésről; mellette közvetlen-közelségben egy szemtelen gúnynyal kommentározott, tudósítás melyet egy fogarasi (szintén zsidó) lapból vettek át. Itt aztán a Lourdesi csodát, Jézust, Máriát, Szent Józsefet, a szent gyónást, szentelt vizet, pápai áldást, bűnbocsánatot, szóval mindent összehordanak, a mi szent vallásunk eszközeit, személyeit stb. képezi és azt kapcsolatba hozzák egy Fogarason történt rablómerénnyel, a hol a rablók Jézus Mária Szent Józsefnek öltözve egy aszszonyt akartak kirabolni, de nem sikerült, mert a rendőrség megakadályozta, ezért tehát így cikkeznek: „A felbemaradt esoda; a titokzatos szentek.“ Mondja valaki ezek után, hogy nem kell katolikus sajtóegyesület?

En mint egyházunknak Isten kegyelméből egyik méltatlan tagja, esedezem azokhoz, a kikhez e kedves lap eljut, tartsák lelkiismeretbeli kötelességnek nemcsak a katolikus sajtót évente pár koronával támogatni, hanem a hol tehetik, minél sürűbben hangoztassák a zsidó sajtó erkölcs- és vallásellenes voltát. Lehetőleg ne hagyják figyelmen kívül az ilyen cikkek szellőztetését, melyek az itt leirt módon zsidó lapokban megjelennek, mert ez ha sürűn ismétlődnek, megmetélyeztettek hívek előtt találják magukat a lelképásztorok, s, a mi a legfőbb, alkossák meg a helyi katolikus sajtóegyesület!

Isten velünk!

Simon Károly,
gyári munkás.

CSARNOK.

Arról a keperől.

Hát a kepe ügye, vagyis iukább a kepe megváltásának az ügye jól áll s most már biztos reményünk van, hogy meglesz. Oda fön n jól csinálják. Amit most irunk is, azért írjuk, hogy akikre tartozik, és akiknek érdeke, ha majd arra kerül a sor, a maguk hatáskörében szintén jól csinálják a maguk dolgát. Ezt azért kell kiírni, mert nagy a konnivenca és az úri nemtörődőmség s ha aztán egyesek esetleg rövidséget fognának szenvedni, azt bizony maguknak tulajdonítsák, ha hogy a maga helyén és a maga idején felültesen vagy éppen rosszul képviselték a saját érdekeiket.

Vigyázzon hát kiki és tartsa szárazan a maga puskaporát.

Ezen preludium után — mielőtt a dolog érdemére térnénk, egy rövid praeludiumban le-tárgyaljuk Nagy György dr. orsz. képviselő kepe-váltásági érdemeit is.

Az országgyűlési naplóban szösz szerint olvasván dr. Nagy György uram interpellációját a kepe dolgában, hallatlan dolgokat tanultunk belőle.

Ez a nagyészű ember evezvén a kepe-váltás hazabeszélő hullámain, minden Kolumbus-nál nagyobb felfedezést tett. Nagy triumfussal kivágta, hogy neki sikerült a kepe-ügyet föl-felé, visszamenőleg kikutatni egészen 1804. évig (ahogy ő mondja) a Mitrowszky generális kepekonstitúciójáig. Ez valóban bámulatra méltó felfedezés. Még a Timon Ákos kepe-tudományánál is széditőbb valami. Ez pedig nagy szó uraim! De csakis Budapesten, ahol a világon mindent tudnak, de semmit sem tudnak jól. Már a mit kellene s akinek kellene. Lám dr. Nagy György uram! azt a rettenetes Mitrowszky-fele kepe-konstitúciót, amit ön arca verejtékében fődözött fel ex anno 1804. (amikor a világon se volt, mert 1805—1808. között jött létre hosszú és keserves tárgyalások után) akármelyik háromszéki megyebíró a tiz újján sorra úgy el-mondja, hogy önnek szemé-szája nyitva felejtődik; sőt megmondja még azt is, hogy mi is vala csak az a szalad (brasiom), amiről önnek halvány sejtelmé sincs, mivel hogy az nem az a mandatum, amely után az ön kepe interpellációjá szalad. Hát csak szaladjon. De azt kérem, higgye el, hogy mások ebben az ügyben érde-

meoseb munkát nem végeztek volna, az uraságod interpellációja a dolgot előbbre nem vinné.

Ismeretes, hogy régi, kitartó akcióját, az erdélyi kath. státus 1906. évi rendes státusgyűlésén újból fölvetve és emlékiratban kérte a kormánytól a székelyföldi kepe állami megváltását.

Az emlékirat arra a jogi álláspontra helyezkedett, hogy amint megváltotta az állam az evang. szász papok dézmáját, 1858. évben az 1868. VI. erdélyi törvény alapján, adván a jó szász atyafiának a székely nép filléréiből is fenntartott államkincstárból az ő 261 anyae-leányegyházak dézsmaváltása fejében tizenegy-milliónégy százhetvennégyezeregyszáznyolcvan-hét korona kilenvenkilenc fillér (11,474.187 kor. 99. fill.) horribilis összeget, azonkép, ugyanazon a törvényes alapon s mert a székelyföldi kepe a szász papi dézmával teljesen azonos jogi természetű bir, adjon a székely földi 192 róm. kath. anyae- s fiókegyház kepekártalanítására is csekély 4,504.820 korona tőkét vagy akár megfelelő 4%-os kamatot az állam évi rendes költségvetésnek terhére. A státusgyűlés emlékiratát — párhuzamos akció megindítása végett a református és az unitárius egyházi főhatóságoknak is megküldötte. Annnyit tudunk, hogy úgy a reformátusok, mint az unitáriusok is a mi álláspontunkra helyezkedtek. Az unitáriusok érvelését nem ismerjük s azt se tudjuk, mekkora váltásügösszeget kértek. De a reformátusok egyházkerületének állandó bizottsága rendkívül becses és tartalmas emlékiratban fejtegette a mienkével azonos álláspontját. E sorok tulajdonképen való célja ennek a Református Emlékiratnak ismertetése, amely minkelet érdeklőleg is fölőttébb becses adatokat hozott napvilágra. Mielőtt erre áttérnénk, leszögezzük, hogy

1. a kath. Státus 192. egyházközség kepe-váltásági tőkétjét 4,504.820 koronára értékeli;

2. a reformátusok (276+97) = 373 egyházuk után kérnek 5,430.000 koronát: összesen a két egyház 565 hitközségnek 9,934.820 koronát; holott

3. a szászok kaptak 261 parochia után 11,474.187 korona váltásüg-tőkét.

Parochiáik száma kisebb 304-el, a tőkénagyobb 1,539,367 koronával.

Ezek a számok mindennél világosabban mutatják, hogy a két magyar egyház mily égbekialtóan igazságtalan anyagi helyzetben s nyilódik Magyarországon a magyar nemzeti állam atyai védelme és anyagi pártfogása mellett (!) a csontjái-veleijéig német Gusztáv Adolf egyház mellett!!!

Hát itt a legfőbb ideje, hogy ezt az immár épen ötven esztendő óta fennálló szörnyű igazságtalanságot a magyar nemzeti állam törvényhozása végre-valahára megszüntesse.

És erre most már jó reményünk is van. A vall. és közoktatásügyi miniszter a királyi közalapítványi igazgatóság kebelében bizottságot alakított, amely a kepe jogi természetére nézve gondosan összegyűjtött minden feltalálható adatot s a kérdést nagyon jól előkészítette a továbbiakra. Ennek a bizottságnak bizonyos, hogy a Minister által meghatározott kérdésekre

Sirolin

Emeli az étvágyat és a testsúlyt, megszünteti a köhögést, váladékot, éjjeli izzadást

Tüdőbetegségek, hurutok, számar-köhögés, skrofulozis, influenza

ellen számtalan tanár és orvos által naponta ajánlva.

Mint hogy értéktelen utánzatokat is kínálunk, kérjen mindenkor „Roche“ eredeti csomagolást.

F. Hoffmann-La Roche & Co. Basel (Svájc)

„Roche“

Kapható orvosi rendelre a gyógyszer-tárban — Ára övegenként 4.— korona.

kellett felelnie s ezekre vonatkozik a Református Emlékirat is, amely a kolozsvári Stift nyomtatóban jelent meg s amelyet szivesek voltak nekünk is megküldeni.

Ezt ismerte'jük az alábbiakban.

A Ref. Emlékirat a kepének a reformáció előtti időre vonatkozó eredetét illetőleg adatokat nem igen hoz föl, aminek nyilvánvaló oka az, hogy ő nekik arra az időre vonatkozó levéltári adataik nincsenek.

Mint kétségbe nem vonható tényt megállapítja mégis, hogy ők a Székelyföld azon részein, ahol megtudták a lábukat vetni, a kepét mint ősi székely intézményt, úgy ahogy az ott régesrégől fogva meg volt, a katolikusoktól — amint mondják — örökölték.

Bizonyos eszerint, hogy a XVI. század a kepét már mint ősrégi székely intézményt vette át. De ime 1301. évben Vencel király, aki az udvarhelyi vár mellé betelepíti az oláh eredetű oláhfalusi famunkásokat, kiváltságba adja nekik, hogy tizedet, rovattal stb. senkinek sem fizetnek, hanem ők is a székelyek ősi szokása szerint csak kepevel tartoznak az udvarhelyi egyháznak. Ez az évszám (1301.), amely okmányserű adat arra, hogy a kepe ősi székely intézmény, már nagyon közel esik az 1224. évhez, amikor a százszok részére kiadott II. András király tizedet adományozó Diplomája, és így teljesen indokoltan találja a Ref. Emlékirat is, hogy a kepefizetésnek gyökérszála, ha nem is épen a keresztény parochiáknak alapításáig, de minden esetre felnyílnak oly messze időre, mint az erdélyi szászoknak tizedfizetési kiváltságai." (S. I.)

A 9. lapon plane azt mondja, hogy lehetetlen a kepét másképp, mint ősi székely szokást felfogni, melynek eredete a székelység megtérése homályában fakad."

Ez a mi álláspontunk is, — a külömség csak az, hogy mi nem tartjuk a kepe kezdetét, illetőleg a székelyek megtérését olyan igen nagyon homályosnak; hanem azt mondjuk:

1. mivel bizonyos az, hogy a XIV. század első feléből eredő tizedjegyzék előtti korból abszolúte semmi adat sincsen arra, hogy a székelyek a régi erdélyi püspök joghatósága alá tartoztak volna;

2. ellenben pozitív adataink vannak arra nézve, hogy a milkoviai püspök alá tartoztak; s mivel a pápai levéltár adatai szerint ez a püspökség a IX. században tényleg virágzott;

3. nincs semmi okunk kételkedni abban, hogy hiteles a Lörinc milkoviai püspöktől eredő, 1096. évből való fragmentum. De mivel

4. ez a fragmentum világosan mutatja, hogy 1096. évben a Székelyföldön már rendezett egyházi viszonyok voltak, és mivel

5. 1096. Kálmán király uralkodásának elejére esik, az pedig szinte bizonyos, hogy az erdélyi püspökséget Kálmán király alapította, (mivel a szent István alapítását semmi sem támogatja) és mivel a tizedet a püspöknek kellett fizetni, azt hát Erdélybe is csak akkor hozták be, amikor a püspökséget megalapították: világos, hogy

6. a Székelyföldre — egyebektől itt most eltekintve — a tizedet azért nem vezette be az alapító, mert a) a Székelyföld nem tartozott az általa alapított erdélyi püspökség alá, hanem régóta a milkoviai alá és mert ott a papság el látása régóta ősi székely szokás szerint biztosítva volt a kepe által, mely ha a fizetési kulcsra nézve — ami lokális és nemzeti szokásra vezető visszafordul — különbözik is a dézmától, de

a dolog lényegét tekintve, azzal teljesen azonos, mert az, ami a dézmaadásnak tulajdonképeni lényege, hogy a papot a hívek a földjeik terményeiből adott természetbeni adományok által tartják el, — a VI. században már európaszerű bevett szokás volt s így senki se csodálkozhatik, ha régi szokás volt a Székelyföldön is, ahol 1096. évből, tehát jóval későbbi időkről már rendezett egyházi viszonyokat látunk.

(Vége köv.)

Szerkesztői üzenet.

Ág. J. Maroshévíz. Kérését sziveskedjék a választmány elé terjeszteni. Még a szerkesztőnek sem jár semifele honorárium. Köszönjük munkálkodását és kérjük jövőre is.

Radnóth. Illetékes helyről szerzett értesülésünk szerint: nem.

H. Antal. Budapest. A szerkesztő jelenleg távol van, míhelyt hazajön, becses küldeményét, további intézkedés céljából átfogjuk adni.

P. D. Ditró. Idővel sorát ejtjük.

P. Cs. E. Mikháza. A pályázati hirdetés egyszeri közlések díja 3 korona.

Dr. P. J. Beküldött tudósítása lapunk bezárása után érkezett be, ennélfogva csak a következő számban fogjuk közölni.

Mócs. Térésük miatt csupán csak kivonatot közölhetünk.

S. Á. Dés. A rendes tagsági díjat már ezelőtt 10 évvel, 6 koronában állapította meg a választmány. Sziveskedjék ezt tudomásul venni. A lap menni fog.

Pályázat.

A mikházai róm. kath. elemi népiskolánál rendszeresített II-ik tanítói állásra pályázat hirdettetik. — Jövedelme: 1000 kor. alapfizetés, melyből 100 koronát az erdélyi vallásalaphól, 900 koronát pedig államszegélyből kap. Továbbá lakás, kert természetben. — Kötelességei: 1) A felső négy osztály tanköteleseinek a püspöki kar által megállapított tanterv szerinti tanítása. 2) A faiskola kezelése s a nagyobb fiuknak a fanemesítésbeni gyakoroltatása.

Kellően felszerelt kérvények, f. évi aug. 8-ig bezárólag, alatt írott iskolaszéki elnökhöz küldendők.

Mikháza, (u. p. Deményháza Maros-Tordamegye) 1908. július hó 14.

P. Csiszér Elek,
h. lelkész, isk. sz. elnök.

Tisztasága **30.000** koronával szavatoltatik.

A konyhában és házban

mindent, ami egyáltalában mosható és tisztítható, csakis

Schieht szarvasszappánával

tisztítsunk. Eszappan évtizedeken át folytatott beható és lelkiismeretes tanulmányozásnak eredménye. Mosóereje rendkívüli, szavatolt tiszta és ment minden káros keveréktől. Gond nélkül használható tehát minden tisztítási célra, még ott is, hol közönséges szappan felmondja a szolgálatot vagy különös gondossággal szükségeseltetik.

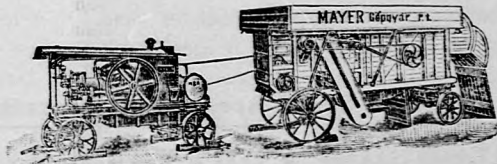
Schmidt János, Budapest, IX. Ráday-u. 40.

Speciálista bármily stílus és vallású
tiszta, rendezési tárgyak
javítása különösen: modern
olajlak márványozásra.

Hazai gyártmány! Kitünő munka!

**MAYER
GÉPGYÁR**

vas- és fémöntöde részvénytársaság
SZOMBATHELY-BUDAPEST,
VI. kerület, VÁGZI-KÖRÚT 61. szám

Benzinlokomobil-cséplő-szerelvények. Stabil-benzinmotorok. Szívógázmotorok faszén-, koks- és antraczit-fűtésre, 120 HP-ig. Malemépítészet. Szab. hydr. borsajtók, olajpresek és mindennemű gazdasági gépek.

Kedvező fizetési feltételek.

Árjegyzékek kívánatra ingyen és bérmentve.

Papp György könyvnyomdája Gyulafehérvárt.

Legújabb könyvnyomda Alsófehérvármegyében.

Szállítója és nyomtatója:

a Nagyméltóságú és főtisztelendő erdélyi püspöki hivatalnak, a gyulafehérvári ev. ref. esperesi hivatalnak, az Erdélyi róm. kath. Irodalmi Társulatnak, a Gyulafehérvári róm. kath. főgimnáziumnak, a Gyulafehérvári kir. törvénytársaságnak és kir. ügyészségnek, Gyulafehérvár sz. kir. város tanácsának, a Gyulafehérvári takarékpénztár részvénytársaságnak, a Gyulafehérvári népbank részvénytársaságnak, a Gyulafehérvári „Julia“ takarékpénztár részvénytársaságnak, a Gyulafehérvári püspöki elemi és polgári leányiskolának, a Gyulafehérvári állami elemi és Gyulafehérvári iparos és kereskedő tanonciskolának, a Gyulafehérvári kir. közjegyzői hivatalnak, az összes ügyvédi irodáknak, a gyulafehérvári és vidéki nagyobb kereskedő cégeknek, a Gyulafehérvári „Johanna“ gőzmalomnak, a Zalatnai állami kőfaragó és kőcsiszoló ipari szakiskolának, a Zalatnai takarékpénztár részvénytársaságnak stb. és az erdélyrészi róm. kath. lelkeszi hivatalok egy nagyobb részének.

♣♣♣♣♣♣ **Allandó kiadványai:** ♣♣♣♣♣♣

KÖZMŰVELŐDÉS

Politikai, társadalmi, rk. vallásirodalmi és szép-
* * * * * irodalmi heti közlöny. * * * * *

Az erd. róm. kath. Irodalmi Társulat
tulajdonában.

XXX-ik évfolyam.

Gyulafehérvári Hírlap

Politikai, társadalmi, szépirodalmi és közgazdasági
* * * * * hetilap. * * * * *

Saját tulajdonában.

XXVI. évfolyam.

Erdélyi Oltáregyes. Lap

Az oltáregyesetek hivatalos közlönye. V. évfolyam.

Megjelenik füzeti alakban havonként egy-
szer két nyomtatott iv terjedelemben.

Előfizetési ára egész évre 2 korona.

E nyomdában jelentek meg továbbá és kaphatók a következő művek:

PÜSPÖKMEGYEI ZSINAT.

Írta: Forster János, szentszéki tanácsos.

Háromszáztizenkét sűrűn nyomtatott oldalon tájékoztat ezen az olvasó külön észrevételeinek feljegyzésére szolgáló margóval ellátott vastkos füzeti a megyei zsinat megtartásának módjáról és szükséges előkészületeiről, az erdélyi speciális viszonyok tekintetbe vételével, a következő tartalom-jegyzék szerinti sorrendben: Előszó. — A zsinatról általában. — Megyei zsinat Erdélyben 1822-ik évben. — A kolozsvári 1848. évi zsinat. (?) — A megyei zsinat előkészítése, — összehívása, — helye és ideje, — tagjai, — hatásköre, — tisztviselői. — A zsinati ügymenet leírása. — A zsinat tárgyalási anyagáról. — A hitigazságok hirdetése. — A prédikálás, hitoktatás. — A szentségek. — A keresztség. — A bérálás. — Az Eucharistia. — A bűnbánat. — Az utolsó kenet. — Az egyházi rend. — A házasság. — A papság tökéletes élete. — A testületi tisztesség. — A pap háztája. — Testületi szellem. — A zsinat egyéb teendői. — A szerzetesek ügye. — A hívő nép erkölcsi nevelése. — A hivatalos ügykezelés. — Az egyházi biráskodás. — Zárószó.

A füzet ára 2 korona. Bérmentes küldéssel 2 kor. 20 fillér.

Intenciók könyv.

(Liber intentionum)

A szentmisék naponkénti folytatólagos végzésének kimutatására szolgáló rovatos könyv akár egyes áldozatoknak, **ad personam**, akár nagyobb egyházak vagy szerzetesestestületek sekrestyeigazgatói számára.

- Ára 1 kor. 60 fillér, portómentes küldéssel 2 korona. -

Az élet értéke és jelentősége.

Bilczewski József lembergi püspök körlevele a középiskolai tanulókhöz. Ford. Szporni János, főgimn. tanár.
Ára 20 fillér.

A gyermekek házi neveléséről.

Írta: Bálinth György.

Ára 10 fillér.

Papi nyugdíj könyvecske. Ára 20 fillér.

Lelkeszi hivatali nyomtatványok, püspöki, esp eesi, lelkeszi czim-
mel nyomtatott levélpapírok, levélborítékok stb. stb. nagyraktára.